

„Gor. Tiskarna“ A. Gabršček (odgov. J. Fabčič) tiska in zal.

»Kako ste ljubeznjivi, Paraša!«
(Dalje prihodnjič.)

Volilci! Vsi, prav vsi na volišče!

Klerikalci pridejo vsi volit!

Somišljeniki! In ~~ni~~ -- Kdor bi ostal doma, bi lahko pomagal klerikalcem do zmage!

Zato pa vsi na volišče!

Nikdo ne sme ostati doma!

Kdor bi v teh časih intrigiral in begal naše volilce, zasluži obče zaničevanje!

Volilci! Ne glejte ne na desno ne na levo, mislite le na svojo dolžnost, ki se glasi:

V nedeljo, 26. septembra vsi na volišče!

Zakaj ne bomo volili klerikalcev?

1). Zato ne, ker zopet zlorabljajo vero v politične namene. Pri volitvah ne gre prav nič za vero. V deželni zboru in odboru hočemo dobrega deželnega gospodarstva. — Da se ne razpravlja v našem deželnem zboru nič o verskih rečeh, je potrdil pred par dnevi v Kranju na shodu katoliški državni poslanec dr. Bugatto.

2). Na vero dajo klerikalci le toliko, da jim služi v njihove prazne namene, katere je najti največ v njihovih nikdar sitih žepih.

3). Klerikalci izpričajo naše ljudstvo; zapeljujejo ljudi po svojih družinskih in hišnavščini in nečistosti, učijo jih tolovajstva, poživinčrejo jih, pozvajo jih, pogubljajo ljudi, ki se vjamejo v njihove mreže.

4). Ker nam delajo v deželnem zboru samo nove davke; zvišujejo potrebščine. Le v 6 letih so jih zvišali od 780.000 K na 2000.000 K. Skoro vse gre za lahe. Le čitajte pazljivo razposlani volilni oklici!

5). Ker delajo proti slovenskemu ljudstvu v deželnem zboru. Niti za to se niso pobrigali, da bi bili zvišali deželno pomoč vinogradnikom. Ko je stavil opetovano Strekelj tak predlog, niso hoteli niti glasovati zanj! O naše ljudstvo slovensko, ali boš res tako nesposoben, da bi dalo zopet v roke deželno gospodarstvo ljudem, ki so nesposobni in ki nimajo srca za to?!

6). Gregorčič je hvalil v javni seji našega največjega sovražnika dr. Pajerja, oviral je gospodarsko delo naprednih poslancev v zbornici ter se zaletaval vanje s Pajerjem vred.

7). Volilci! Klerikalci ne bomo volili tudi zato, ker hočejo nekakega skupnega dela. Oni hodijo svoja pota. Na shodih in v časnikih govorijo tako radi o slogi in skupnem delovanju, v deželnem zboru pa nočejo nič slišati o tem. Radi tega morajo v deželni zbor samo naši kandidati!

8). Ako bi prišli klerikalci zopet do moči, bi škodovali šoli. Oni hočejo: manj šole pa več zabijosti v ljudstvu, kar pač pride prav njihovim nametam. Le nevedno ljudstvo se da izrabljati od klerikalcev tako, kakor znajo!

9). Klerikalci poslanci so Gregorčičem na čelu hlapčevali Pajerja ter spravili deželo na rob finančnega propada.

10). Poslanec Berbič je presneto drag gospod poslanec. Bil je tudi odbornik,

Okoli 50.000 K je dobil, odkar je deželni odbornik, pa je nam delal le škodo! Kaj ta ke ljudi naj bi zopet poslali v deželni zbor?!

11). Klerikalci uvajajo krivo vero na Goriškem po Terseglavu. Učijo poboj in nasilstvo — Kristusov nauk »Ljubi svojega bližnjega« so vrgli med staro šaro. — Zato pa junj ne smemo pustiti priti zopet do veijave, ampak onemogočiti se jih mora, potepati v prah, iz katerega se nikdar več ne dvignejo.

12). Klerikalci ne bomo volili, ker ne iščejo ljudskih kandidatov, ki naj bi uspešno zastopali ljudske koristi, ampak išče Gregorčič sam kandidate, pa take, ki so nesposobni ali bi bili slepo orodje v njegovi roki, da bi mogla toliko lepše cveteti v prid lahom pa v neznansko škodo Slovincem Gregorčičeva zveza s Pajerjem zopet napreje!

V zapadnih Brdih

premišljujete te dni kako to, da volijo v splošni volilni skupini s Slovenci, v kmečki skupini pa so priključeni furlanskim občinam.

Ja, ja, čudne določbe ima deželni volilni red.

Mnogo, kar je proti Slovincem, vsebuje ta volilni red.

Za vse to, zapadni Brici, zahvalite se dr. Gregorčiču! On je krivec in njegov politični gospodar dr. Pajer.

Zato pa ne sme nijeden zaveden Slovenec več voliti Gregorčičeve kandidate!

Usoda goriške dežele

se odloči v nedeljo 26. septembra.

Klerikalci pridejo vsi volit! Če pravijo kje, da ne pojdejo, ne verujte jim! To je samo slepilo.

Zato pa morajo vsi naši volilci na volišče!

Usoda goriške dežele je odvisna od izida volitve v nedeljo.

Kajti, kdor zmaga v nedeljo, bo zmagoval tudi pri nastopnih volitvah v drugih skupinah.

Če hočejo naši volilci dobro celi deželi in sebi, naj gredo vsi na volišče; drugače zmagajo klerikalci!

Potem gorje goriški deželi.

Potem bo gospodaril zopet Pajer, zaveznik Gregorčičev, v deželni hiši, in sicer za Slovence še slabše kot doslej!

Volilci! Kaj hočete? Ali nadaljevanje Pajerjevega gospodarstva v zvezi z Gregorčičem, kar je tako neznansko škodovalo Slovincem, ali hočete, da neha to škodljivo gospodarstvo.

Mislimo, da hoče vsak premešb, vsak, kdor ima pamet v glavi.

Torej, kaj? Edina pot, ki vodi do premembe, je pot na volišče!

Torej vsi volit!

Goriški meščani!

SLOVENCİ VOLILCI!

Dne 26. t. m. ste pozvani, da volite v splošni skupini 3 poslance v deželni zbor. Ker je hotela vsoda, da volimo v tej skupini mi Slovenci skupaj z Italijani, hočemo ob tej priliki nastopiti samostojno in pokazati našim zagriženim nasprotnikom, da nismo tujci, pač pa da živimo tukaj, in da hočemo tukaj izvrševati svoje pravice.

Dogodki zadnjih dni, ki se odigravajo pred našimi očmi nas morajo uveriti, da moramo tudi Slovenci začeti javno nastopati in pokazati merodajnim faktorjem, da smo tukaj na lastni zemlji, in da hočemo biti upoštevani. Nočemo več hlapčevati, ne pustimo se več teptati!

Od Vas, dragi volilci, je odvisno, ali si pustimo še nadalje kratiti naše pravice.

Ne! in odločni ne! bodi naš odgovor.

— Vaša dolžnost slovenski volilci pa je da greste vsi na volišče in glasujete za kandidate, ki jih je postavil odbor združenih Slovincem v Gorici.

Naši kandidati so:

Brajnik Alojzij od Alojzija, posestnik v Gorici.

Dugar Luka, zasebnik v Gorici.

Fabčič Iv. Josip, poslovodja tiskarne v Gorici.

Vsi na volišče in pokažimo, da nismo tujci, pač pa državljani, ki imamo enake pravice kakor drugi.

Biti slovenske krvi, biti Slovincem ponos!

Naši kandidati

za splošni volilni razred so:

Alojzij Strekelj,

državni poslanec in posestnik v Komnu.

Dr. Alojzij Franko,

odvetnik v Gorici.

Anton Kriznič,

župan in veleposestnik v Kanalu.

Volilci!

Te volite v nedeljo 26. septembra!

DOPISI.

Iz goriške okolice.

Iz Krumberga. — V »Primorskem listu« z dne 16. t. m. je opisala znana roká veselico, »katoliškega društva« v Kronbergu, ki se je vršila dne 12. t. m. istotam.

Mi bi se ne bili oglasili radi tega, ako bi nas bil pustil dopisnik pri miru. Ker pa se je dopisnik zagnal v nas, očitaje nam škodoželjstvo, iz katerega je posneti, kako smo mi škodoželjni.

Nekaj dni pred navedeno veselico je prišlo več članov »katoliškega društva« h krčmarju g. Francu Komelu in so ga naprosili, naj pripusti svoje prostore za namestitev veselice. Krčmar Franc je takoj privolil in obenem pripomnil, da veselica utegne biti dobro obiskana, ker se je gotovo udeležiti tudi večina članov društva »Orlovec«, in da to bo korak do miru v naši občini. Par dni potem zvemo, da katolišk. veselice ne bo pri Francu, češ da je ta slednji prevelik »liberalec«. To pa gotovo ni uplivalo pomirljivo na naše člane, kateri si žele miru in ki se tudi radi veselile.

Radi tega sklenejo prirediti ples v svojem krogu z opazko: »Od sedaj naprej se ne bomo več ponujali klerikalcem, ki nočejo nobene sprave, marveč hodili bomo svoja pota, ker ta pota nas enkrat gotovo privedejo do zaželenega konca, namreč do prostega »gibanja.« Po tem sklepu se takoj ukrene vse potrebno za našo zabavo. Prišel je 12. septembra in naše vrlo godbeno društvo »Orlovec« je s svojo — sicer mlado, ali dobro godbo —

privabilo vse polno ljudstva h krčmarju g. Francu Komelu. Tam je bilo videti iz vseh bližnjih vaših ljudi, tudi dva duhovna smo opazili. Zvečer so nas posetili tudi nekateri člani »katolišk. društva« in lepo je bilo videti, kako se staro in mlado vrti ob zvokih naše godbe. Tako se prireja zabava, je bilo slišati iz marsikaterih ust. In zato bi se morali sramovati? Sram bodi vas petelini, ki nočete nobene sprave, mi smo bili za spravo, vi ste pa nam obrnili hrbet. Tako je bilo in nič drugače.

Morda se pa srečamo pri prihodnjih dež. volitvah, takrat bo pa prepozno za spravo. Mi pokažemo ljudem, ki delajo prepir v občini vrata in volili bomo po svojem prepričanju, to je napredno. Član društva »Orlovec.«

Društveni dom v Mirnu je zgradil župnik Rojec samo za svojega Benjaminčeka organista, kajti on stanuje baže celo brezplačno v njem s svojo oklojutano soprogo. Ta varuh katoliške vere je sam s svojimi blagoslovljenimi rokami oklojutal svojo soprogo prav po katoliški Tresoglavovi morali. — »Kje so zverine?« bi vprašala katoliška devica »Gorica.« To ravno dokazuje njegovo mogočnost in gospododželjnost, vsled katere so mu že vsli pametnejši. Orli iz gnezda in si ustanovili svoje samostojno telovadno društvo. Ti slobodoljubni fantje niso več mogli prenašati njegovega zapovedovanja in otrsli so se tega jarma. Prav, le naprej tako! Tudi v »Čevljarsko zadrugo« se je hotel ta čukovski general ugnezditi in prevzeti gospodarstvo, pa zavednejši zadrugni čevljari so mu pokazali vrata in ga izbacili iz zadruge, ker vedo, da je tam gotov prepir, kjer je ta novodobni Tresoglavov zdradžbar. Brez tega strupenega zelenca pa živé v miru in složnosti, kar je pač glavni temelj njih zadrugnega razvoja. Nikdo v Mirnu ga ne more, le župnik Rojec ga drži po koncu, ker mu služi za politično agitacijo, za Tresoglavova preganjanja in za slične katoliške intrige. No, se ga že naveliča, kadar ga prav pošteno olupi! Sedaj teka okrog z glasovnicami nesposobne trojice Manfreda, Fon in Jerič in prepričuje, kako zaslužni da so ti možje za goriške Slovence. Umljivo, da ve v svojem srcu, da niso za poslance in da bi se uklonil Gregorčič njemu in župniku Rojcu, skočili bi pravi celi možje Tresoglavovega kalibra novostrujarji Breclj-Dermastia-Knavs v kandidatski ples. Vsakdo naj zalovi tega Tresoglavovega učenca in naj glasuje za sposobnejše kandidate, ki jih je proglasila ljudska volja, ne pa Gregorčičev strah pred kranjskimi Tresoglavi, ki bi pretresli njegov stolček s tako silo, da bi zletel zopet v semenišče, kamor edino spada. — Zato proč tudi Manfreda-Fon-Jerič!

Iz ajdovskega okraja.

Brije, 20./9. 1909. — Veselica, ki jo je priredila ženska podružnica »v. C. in M. v Brjah 12. t. m., je vkljub pretečemu slabemu vremenu dobro uspeša. Zlasti je bilo petje res lepo, kakoršnega se ne sliši pri vsaki slavnosti. Pa tudi spremljevanje je bilo v mojsterskih rokah. Zato pa čast zlasti gosp. Ponižu in tudi abit. gosp. Sleiku in Štoklju! Čistega dobička je podružnica katerega je bilo 50 kron, že vročila družbi v Ljubljani. Pozabili smo zadnjič omeniti, da sta mač drugimi preplačala vstopnino tudi gg. Čermelj in Iv. Makovec iz Ajdovščine. Hvala! —

V nedeljo 19. t. m. smo imeli v Brjah volilni shod, kjer se je marsikaka pametna rekla. Vložili smo tudi cest. odboru prošnjo za popravo ceste pri kasovskem mostu na desnem bregu. —

Za padle žrtve 20./IX. smo ob tej priliki nabrali 3'53 K. Hvala darovalcem.

Volitve se Brejci najbrže z zastavo skupno vdeležimo!

Dol-Otlca. — Pretekli teden so ustanovili tuk. rodoljubi za občino prav potrebno hranilnico in posojilnico. V ta namen so se zbrali na čelu g. župana umni in preudarni možje iz Dola in Otlce. Ustanovitve te važne naprave ima najboljši namen. Dohodki in čisti dobiček pride občini v korist in rezervni fond se je določil v občinski blagor.

Ko je pa to izvedel naš g. župnik razsajal je v nedeljo v jutro kakor besen. Pri maši je bil kakor ljut in vedno se mu je

(Dalje v prilogi.)

Dr. Pajer na volilnem shodu v Zagraju. Farbarije, kakoršnih še nismo slišali. — Na kratko smo že povedali: da je bil deželni glavnik dr. Pajer na volilnem shodu v Zagraju. »Edinost« se bavi obširneje s tem shodom in Pettarinovim govorom. Vzela je ta shod v pretnost, kakor smo ga hoteli vzeti mi. Posnemamo to-le: »Pajer je rekel, da je prišel med volilce zato, da Furlani operejo letos sramotni madež, ki so ga prizadeli volilci lani Lahom s tem, da so izvolili v deželni zbor 6 klerik. posl. Rekel je tudi, da nekdanj ni bilo treba sklicevati shodov, ker da je zadostovalo, da je on namignil iz Gorice in so bili izvoljeni oni poslanci, ki jih je predlagal, danes pa da je drugače! (Kakor se vidi je mož sam izprevidel, da ne pojde več s starim absolutizmom!) Na to je povzel besedo deželni svetnik (torej deželni uradnik) dr. Pettarin in je na obširno razlagal program stranke. Da bodo čitatelji vedeli, kaj misli Pajer vse storiti za Furlanijo (seveda s slovenskimi denarji), naj navedemo glavne točke tega programa. Najprej se bo pospeševala živinoreja ter zahtevalo podpor od države. Skoro vse stroške naj prevzame država! Sklene se zakon o splošnem zavarovanju goveje živine z znižanimi premijami (deželni statut pa predvideva zvišanje). Malim živinorejcem se bodo zidali hlevi in živinozdravniška poslovanja prevzame država (?). Pospeševala se bode reja prešičev, čebelarstvo in reja kuncév. Preskrbi se za krmo. (Kakor lani, ko so imeli najboljše seno goriški fijkarji.) Odpravilo se bo konkurenco kmetijskih pridelkov. (Najhujšo konkurenco dela pa ravno deželna kmetija v novi norišnici!) Pospeševal se bo eksport domačih vin (kakor lani z znano vinsko prepovedjo!) Iz deželne trtnice se bodo dajale trte po kupni ceni. (Te trte niso nikjer tako drage, kakor tam!) Podeljevala se bodo v večji meri brezobrestna posojila. (Strekljev tozadevni predlog so ravno Lahi vedno pobijali!) Obljubila se preprečevati ponarejanje vin, pospeševati kokošjerejo, svilogojstvo, čebelorejo. Vse to z dovoljevanjem posebnih daril. Olajša se nasajanje murv in odpravljanje se bo razne bolezni na listju. Zavarovanje proti toči se vsprejme v deželno režijo. Ob sklepanju pogodb z zunanji državami se bo gledalo na koristi Furlanije. Izdela se poseben zakon za kolone, uravna se kanale, napravi se uzorne vrtove in polja; prirejale so bodo agrarne konference (posebno pred volitvami!) V sladke vode se vrže neštevilo ribic, in se bo skrbelo, da se pomnože ribe tudi v morju, posebno ob Gradežu (ker so tam zmagali liberalci!) Ribičem se preskrbe dobre mreže, ustanove se ribarske zadruga in trgi. Gradežanom se pridobi pravica za kopanje peska. Uravnajo se reke, potoki in hudourniki (kakor do sedaj vedno pri izlivu, namesto da bi začeli z delom pri izviku!) Na spodnji Soči se uredi plovba. V Gorici se uredi in pokrije Kōren (pokrivajo ga že 40 let!) Furlanske ceste se izboljšajo in razširijo. Vse plača država! Leseni mostovi se nadomestijo z železnimi. Proučevalo se bo gosto mrežo prog električnega tramvaja po Furlaniji. Sistemiziralo se bo plovne kanale v Gradežu. Pobijalo se bo pelagro in izda se deželni zdravstveni zakon (ki ga Slovenci v deželnem zboru že 30 let reklamirajo). Spopolni se zdravniška in živinozdravniška služba. Sanirajo se dež. finance (s tem, da se nastavi še par ducatov laških uradnikov!) Skrbelo se bo za delavce in obrtnike in za eksport pridelkov. Delavci bodo imeli svoje hiše in stara starost »penzije«! Izposluje se dvoletna vojaška služba in čisto malo manevrov. Ljudstvu bodo na razpolago brezplačni tajniki. Tako obljubuje ta program še sto in sto drugih stvari, katerih radi pomankanja prostora ne bomo navajali. Naj povemo še, da postane Furlanija (kakor je rekel Pajer) »Paradiso terrestre«. Bombig je rekel, da sovažniki groze deželi, ki bi jo radi osvojili do morja! Res niso še čitali takih farbarij v agitacijske svrhe, kakor je ta program dela za Furlanijo! Furlani morajo biti zelo naivni in potrpežljivi ljudje, da verujejo tem prismođarjam! Prav je povedala »Edinost«. Takih farbarij še nismo čitali. Strašni demagogi so Pajer in njegova kompanija!

Nemška nesramnost na drž. kolodvoru. — Včeraj je prišel natak restavracije na kolodvoru kupit en iztis »Soče.« Prodajalka, ki prodaja liste na kolodvoru

mu izroči in on jej plača. Čez nekaj časa se zopet vrne in zahteva, naj mu vrne denar, da sedaj — ko je list prebral, ga ne mara več. Prodajalka mu seveda ni hotela dati in ga opozorila, da ona živi iz skupička prodanih listov. Videč, da nič ne odpravi, je raztrgal list in ga vrge! v obraz prodajalki. Tako postopanje se obsoja samo po sebi. Pa se še nekaj ponašajo ti naši Nemci, da so »Herrenvolk.«

Med Lahi samimi v Gorici je spor radi vprašanja o premestitvi učiteljskega v Gorico. Nekje so se baje celo stopili radi tega. Vsi pametnejši pravijo, da je nemumno protestirati, ker 150 slovenskih učiteljskih pač ne bo delalo nikake škode Lahom v narodnem oziru — pač pa bodo dali zasluzka! Rogovilijo le pocestni junaki in nekateri bankroterji!

Vse polno pomočnikov iz laških botev in tudi precej laških botogarjev je bilo navzočih na protestnem shodu v torek zvečer v gledališču v Gorici. Čez dan: »Dober dan, gospodinja, pejte ga sem!« zvečer pa »abbasso i ščavi!« — Slovenci, vsi v laške botege!

Podpise nabirajo okoli nekateri vročekrvi lahončki, in sicer na protestno polje, v kateri se zaletavajo v slovensko učiteljske. Kak pameten Lah se ni hotel podpisati, drugi podpisujejo, tudi laški botogarji. — Deželani, imejte to pred očmi!

Laški deželni uradniki so se tudi udeležili protestnega shoda v goriškem gledališču. Na tem shodu se je nesramno žalilo Slovence ter kričalo: Abbasso i ščavi! Vprašamo: koliko deželnih uradnikov je kričalo »Abbasso i ščavi!« — Slovenski kruh jedó, žalijo pa Slovence. Take uradnike sta nam spravila v deželno liho Berbuč in Gregorčič! Škandalozno!

V slovensko šolo v Korminu je upisanih 38 dečkov in 28 deklic, torej 66. Upamo, da se otvori II. razred. Kako je bila ta šola potrebna se vidí sedaj. Za vse te otroke ni bilo nič preskrbljeno — dokler zopet ni preskrbel tega v vsem glavnem o. n. i, katerega prav te dni tako nesramno blatijo razni lepi ljudje.

Kako se pride v Ameriko, je dobro pretuhtal Gregorčičev kandidat Manfreda. Pravil je, da imajo čez morje zabite kole, po katerih se ravna mornarji, — in tako ne zgreše poti. Taki koli so zabiti najbrže tudi v njegovih in Jeričevih možganih, po katerih priplujeta v deželni zbor. Srečni volilci! Le v deželni zbor s takimi junaki. Ti že nategnejo ušesa laškim doktorjem.

Nekateri dopisi bodo priobčeni jutri v »Primorcu«.

IZJAVA

Izvedel sem, da je bil preteklo nedeljo sklican shod na Cesti, kamor se je pričakovalo mene. Klerikalno časopisje piše, da mi je »zmanjkalo korajže« in da vsled tega nisem prišel na shod.

Z ozirom na vse to izjavljam, da nisem vedel, da se je sklical shod na Cesto, da na ta shod nisem bil povabljen in da nisem vedel, da se me tam pričakuje. Kdo je raznesel vest, da pridem na shod, ne vem. Omenjam pa, da sem bil tisti dan na shodu v Cerknem, ter da pridem ob prvi priliki tudi na Cesto.

V Gorici, dne 23. septembra 1909.
Dr. ĐINKO PUC.

Zveza narodnih društev.

Bralno društvo na Gradišču nad Prvačino priredi dne 26. septembra t. l. plesno zabavo, pri kateri bo svirala prvaška godba. Za postrežbo in zabavo bo dobro preskrbljeno, ker imajo tukajšnji krčmarji še jako dobro vinsko kapljico. Komur čas pripušča, naj ne zamudi te prilike. — Torej na veselo svidenje na Gradišču v nedeljo!

Goriška kolesarska zveza.

Kolesarsko društvo »Gorica« naznana, da se vdeleži korporativno slavnosti ter I. jugoslovanske dirke bratskega tržaškega koles. dr. »Balkan« v Trstu, katera se vrši 26. t. m.

Za naše društvo dirkata g. Modrijan in g. Sinigoi. Najbolji od naših članov dobi veliko pozlačeno srebrno svetinjo drugi malo pozlačeno srebrno svetinjo. — Vabimo ponovno da se p. t. člani udeležijo te dirke in popoldanske slavnosti v »Nar. domu« pri Sv. Ivanu. —

K. G. Z. priredi v nedeljo dne 26. t. m. izlet k I. Jugoslovanski dirki Ljubljana-Trst. I. Odhod točno ob 5¹/₂ uri zjutraj iz pred društvenih prostorov pri Zlatem ježenu skozi Miren na Opčine. II. Odhod z državno železnico ob 7¹/₂ zjutraj do Opčin kjer se pričakuje dirkače na cilju.

Trgovsko-obrtno in gospodarske vesti.

Sadni razstavi pri Sv. Luciji je od vseh strani zagotovljena mnogobrojna udeležba. Zato bo ta izložba jako zanimiva in poučna ob enem, ker nam bo razodevala ne samo naše navidezno sadno bogatstvo, ampak tudi nedostatnosti naše sadjereje, katere nam je odstraniti, če hočemo zajemati iz tega vira kaj zanesljivih dohodkov.

Sadjerejci iz naših 5 gorskih okrajev, ki se še niso zglasili, naj se požurijo in naj pošljejo svoja zglasila neposredno ali pa po zaupnikih vsaj do prihodnjega torka izvrševalnemu odboru sadne razstave pri Sv. Luciji. V zglasilih naj jasno navedejo svoja imena in priimke, bivališča in število sadnih vrst, ki jih mislijo poslati na razstavo. Komur so znana pomošlogična ali vsaj domača imena sadja, naj navede tudi ta v zglasilu.

Izvrševalni odbor je razposlal koške, zavijalni papir in leseno volno v vse kraje, od koder je prejel naročila. Sicer pa se pošilja sadje lahko v vsaki za to sposobni posodi na razstavo, samo da je skrbno pospravljeno.

Kmetovalci, dokažite z obilno udeležbo in z mnogobrojnimi posetom razstave, da Vam je res mari za kmetijski napredek!

S kmetovalci na Tolminskem!

Po mnogih vprašanjih zaradi kupčije jabolk, sporočil sem na Vrtensberško in druge odjemalne kraje, da se nahaja v naših krajih mnogo vagonov jabolk in da bi se dobila za mošt stresena pobrana in stelitana prav po zmernih cenah. Mogoče, da pride v kratkem kateri kupec.

Andrej Vrtovec.

Politični pregled.

V koroškem deželnem zboru sta prisegla slov. poslance Grafenauer in Ellersdorfer v slovenskem jeziku, kar se je v tem dež. zboru prvič zgodilo.

Češki deželni zbor. — Nemci hočejo koncesije za opustitev obstrukcije. Koncesije pa so take, da se jim morajo Čehi le ustavljati.

Razne vesti.

S shoda narodno-radikalnega dijaštva v Ljubljani. — Nedeljski predpoludan je bil posvečen čitanju resolucij, iz katerih povzamemo sledeče:

Dijaštvu se priporoča trdno organizacijo ter temeljitost študij kulturnih, gospodarskih in političnih ved in delavskega vprašanja. Glede narodno-obrambenega vprašanja se pozdravlja ustanovitev — obrambenega društva »Branibor« in privatno ljudstvo štetje. Jugoslovansko vprašanje: Nar. rad. dijaštvo želi najožjih stikov med jugoslov. naprednim dijaštvom in pozivlja eksekutivno radikalnega dijaštva, naj stopi v zvezo s hrvatskim dijaštvom, da se izvrše pripravljala dela. Naj odločno protestira proti proganjanju Srbov na Hrvatskem. V nadaljni resoluciji se zahteva takojšnja ustanovitev: slovenskega vseučilišča in ustanovitev srednjih in ljudskih šol ter še posebej pozivlja vse naše drž. poslance, naj vse svoje sile postavijo v to, da se »takoj« podržavi Ciril-Metodova šola v Trstu. Nadalje se protestira proti preganjanju čeških manjšin na Nižje-avstrijskem.

Čehi so še posebej vsprejeli resolucijo, v kateri izražajo svojo popolno solidarnost se zahtevami narodno-radikalnega dijaštva.

Po soglasnov sprejetih resolucijah se je tov. predsednik spominjal žrtv Adamiča in Lundra in jim zaklical trikratni: Slava! čemur so se zborovalci odzvali

stoje. Na to se je zahvalil vsem onim, ki so pripomogli k vspehu našega shoda, v prvi vrsti bratom Čehom, Srbom in Hrvatom, pripravljalnemu odboru, g. županu Hribarju, mestni občini ljubljanski, cenj. damam za mnogoštevilno udeležbo in vsem udeležencem. Zaklical je: Na svidenje na IV. nar. rad. shodu in zaključil zborovanje, nakar so vsi udeleženci zapeli »Hej Slovani«.

Veleizdaja v Trentinu? V Trentinu nadaljujejo lišne preiskave in aretacije. V Tridentu samem vlada silno razburjenje. Delavci nameravajo proglasiti generalni štrajk v znak protesta proti političnim proganjanjem.

V tržaškem mestnem svetu so tudi protestirali proti premestitvi učiteljskega v Gorico. Prav dobro jim je povedal dr. Slavik, kaka je v resnici Gorica. Resolucija je bila sprejeta samo z glasovi laških liberalcev. — Za sinoči je bil sklican protestni shod v Politeama Rosetti, ki je skončal z velikanskim fiaskom. Liberalci in socialisti so se skregali in shod je bil zaključen. — Res, lepo protestirajo proti znani premestitvi!

Kaj imamo pričakovati od klerikalcev? — Kaj imamo pričakovati od klerikalcev, naj nas uči Belgija, kjer vlada klerikalci, ki so vzor našim.

V Belgiji so klerikalci 25 let na krmlu državne uprave. Takoj leta 1884 so odpravili liberalni šolski zakon iz leta 1879. L. 1885. je izginilo izmed 1933 državnih ljudskih šol 877, zato je pa dobilo 1465 duhovniških pravico javnosti. Leta 1902 je bilo na šolah 3708 neizprašanih učiteljev, danes jih je že okoli 4500. Samo od leta 1902 do 1905 je vstopilo 390 izobraževalcev v šolsko službo. V treh letih se je število učiteljev-duhovnikov povečalo od 8696 na 10.351, to je za 19%. In kaj uče ti ljudje? Samo veronauk, življenje svetnikov in »utrjevanje v veri.« dočim se drugi predmeti zaničujejo kot docela odveč in brezverski. —

V Belgiji se danes ni šolske obveznosti. V nekem bruseljskem predmestju ne pohaja šole izmed 10.671 otrok med 6. in 12. letom starosti celih 3200! V vsej Belgiji je nad 150.000 otrok, ki nikdar ne vidijo šole znotraj! Najslabše je v flemških provincah, kjer je najmočnejša trdnjava prave vere. Pri naboru leta 1906 se je tam izkazalo, da je izmed 1000 nabornikov bilo jih le 84, ki so zdelali ljudsko šolo, 180 jih je pa bilo, ki niso znali ne brati, ne pisati. Za 2 odstotka je šla izobrazba ljudske šole nazaj v 25. letih. — Take razmere so našim klerikalcem všeč, zato pa jim je toliko ležeče na tem, da bi povsod dobili vso oblast v roke in da bi ljudstvo ostalo v nevednosti, ker le v kalnem moreju klerikalci ribarijo, kakor se jim ljubi.

Odda se 2 lepo mebljavani s hi v Gosposki ulici. Pepraša naj se v trgovini J. Drufovka.

Slovenci!

Veselite se izida volitev in oznanjajte istega občinstvu potom umetnih ognjev, raket in bomb.

Iste dobite pri

Ferd. Makucu,
pirotehniku

v Gorici (blizu lovarne za žveplenke.)

Tvrda Konjedic & Zajec

sprejme takoj

2 učenca
za trgovino.

Zahteva se par razredov srednje šole

zaplental jezik pri branju. V svoji veliki razburjenosti je pozabil brati sv. evangelij, pozabil je pridigati, pozabil moliti očenaše in pozabil oznanila. In ko so uže po zadnjem blagoslovu ljudje zapuščali cerkev, spomnil se je na oznanila.

Ali ste videli moža, ki hoče biti poleg vinskega trgovca še posojilničar? — Seveda je mož vsegamogočen in gorje, ako bi se predzrnil kdo drugi prednjačiti v občini.

V svoji razburjenosti je poslal naglo po zvestega sela, ki mu je moral zbornati par ljudij skupaj, ki bi naj ustanovili drugo posojilnico. Ti reveži pa še danes obžalujejo svoj korak, kajti uvideli so, da se na ta način dela združbe in neti prepir v občini. Kje je bil župnik prej? Zakaj ni on sprožil misli in mi bi mu celo še pomagali! Največji združbar je g. župnik. On hoče vse ukazovati, zato bi mu morali biti vsi pokorni sužnji. Zelo se moti!

Ajdovščina. — Dne 16. t. m. smo imeli v Ajdovščini komedije. Gorski nunc Mežnarčič, znani najhuši združbar in klerikalni agitator, ki hoče tamkaj ljudi iztisniti kakor Furlan limono, pripeljal je nekaj ljudi v tuk. sodnijo, da legalizira podpise, ker hoče ustanoviti v Dol-Otlici posojilnico. To pa samo zaradi tega, ker so pretekli teden ustanovili isti zavod nekateri tamkajšnji rodoljubi.

Sramotno tako počenje, ki nima izraza v hudobiji. Zakaj ni on prvi spomnil do ustanovitve? Ta nunc, ki je znan kot vinski trgovec, dela take reči v tam. občini, da je groza. Ljudem »pomaga« na vse mogoče načine in obče. doklade so tam kar neznosne. Ljudje se ga boje kakor hudiča. Gorje mu, če bi tudi kaj pravičnega izrekel proti njemu, takoj ga ovadijo njegovi voluni in potem pa — kar po njem. Te dni pred volitvijo bo imel mnogo dela. Uboge žene! Pravijo namreč, da se najraje spravi nad ženo, da ta potem vpliva na moža. — Res je obžalovati občino, ki dobi takega božjega namestnika. Kar se vse govori, o tem možu, je strahota, sicer pa — svaka sila do vremena!

Goriški deželni odbor proti regulaciji Vipave.

Slava Berbuču!

(Z Vipavskega.)

Na Kranjskem je sedaj regulacija Vipave dovršena stvar, ter se hoče kaj pričeti z delom. Dne 15. t. m. se je vršil komisijski obhod od izvira Vipave do Ustja, ter se na licu mesta pogajalo za odkup zemljišč in obrti, ki bodo z regulacijo prizadete. Ljudstvo je bilo tako vzradoščeno ter se je skoro vsak zadovoljil, kar mu je komisija priporočila, ker nihče ni hotel delati ovir tako težko pričakovanemu delu. Med tem časom pa je sedel goriški deželni inženir gosp. Glessig v hotelu Šapla, ter čakal na komisijo s protestom v žepu. Izražal se je, da deželni odbor goriški nikdar ne dovoli Kranjcem tega dela, ako se na Primorskem prej ne prične. Povedal je, da dež. odbor goriški je baje že sestavil prošnjo za regulacijski načrt. To je trajalo nad trideset let; kedaj se isti izvrši in določi financiranje, si lahko vsak sam misli.

Faktum je to, da se je komisija in vsi navzoči grozno zgražala na tem nepričakovanem protestu ter so vsi prizadeti županje in zasebniki takoj sestavili protiprotest, kjer so prav pošeno označili postopanje gor. dež. odbora in njega funkcionarje.

Gosp. ing. Glessig jo je hitro popihal. Profesor Berbuč pa ima vendar dober nos, da mu ni dišala taka dieta!

Skandal! — Deželni odbor goriški je pokazal tu odkrito, da noče regulirati Vipave, pač zato ne, ker teče po slovenskih tleh. Deželni odbor s Pajerjem na čelu bi se zadovoljil z regulacijo pri izvira Vipave, da bi tako prišla prav po njegovi pameti Lahom!

Ako bi deželni odbor resno mislil z regulacijo, bi bil pripravljen načrtu kranjskemu ne pa protestirati!

Furlanoni je obljubljali Pajerjev politični eksponent deželni tajnik dr. Pettarin regulacije vseh rek in hudournikov na shodu v Zagorju, za Slovence pa je izdal protest proti regulaciji Vipave.

Skandal vseh škandalov!

Kaj delata deželna odbornika Gregorčič in pa Berbuč. Ker ni državnega zbora, je odbornik Gregorčič. Kakor čujemo, zamuja seje, samo da lahko dela Pajer kar hoče.

Vipavci! Posvetite tem ljudem, ki imajo Vas tako za norca, na dneve volitev, kakor zaslužijo.

Berbuča, ki tako rad hodi okoli, ni bilo v hotel Šapla. Je že vedel, zakaj ni šel. Skandal!

Zapodite volilci, take škodljivce našega ljudstva od sebe!

Zveza Pajer - Gregorčič

po narodnih motivih.

I.

(Napev: „Soča voda je šumela.“)

„Soča“ zvezo je razkrla, Pajer bil je ves razgret, sta Berbuč, Gregorčič bila mu zaveznika več let.

Vse sta njemu dovolila, skor uradnikov pet sto, red volilni odobrila in pa še norišnico.

II.

(Napev: „Zdaj pa adijo, o! lahko nuč.“)

Zdaj pa adijo, o! lahko nuč, vidim Vas šaft več, Gregorčič, Berbuč, kaj naj počnem brez Vas, to ni nobeden špas men že prihaja mraz.

III.

(Napev: „Fantje se zbirajo s kranjske dežele.“)

Fantje se zbirajo s kranjske dežele, v me se zaletajo kakor čebele.

Oni mi pravijo, da sem prodanec, zvezan da s Pajerjem sem kot poslanec.

Oni jezijo se, ker me ne uméjo, kaj je politika, prav nič ne veje.

IV.

(Napev: „V nedeljo zjutraj vstala bom.“)

V nedeljo zjutraj jaz bom vstal, v Ljubljano se ne bom peljal, o! vari, vari, Pajer, me, da mi ne počí srčice.

V Gorici jaz ostal bom rad, kjer zidal sem v oblake grad, o! vari, vari, Pajer me, da mi ne počí srčice.

V.

(Napev: „Odpiraj dekle kamrico.“)

Napravi mi, Pajer, prostorček, da me ne vrže Gabršček, nocoj, srček moj.

Ne morem jaz Ti pomagat, ker z mano tudi je šah mat, nocoj, dragec moj.

VI.

(Napev: „Nocoj pa, oh nocoj.“)

Nocoj pa oh nocoj, ko mesca konec bo, tudi konec bo z menoj, kar je pač žalostno.

Trajlala, trajlala, trajla rija rom.

Kdo pa ne bil bi hud, ker z mano pade Fon, Manfreda Jerič tud, cerkljanski bombardon,

Trajlala, trajlala, trajla rija rom.

VII.

(Napev: „Gorečji ogenj brez plamena.“)

Goriški zbor bo kmalu sklican, a jaz ne bodem podglavar, tolažim vedno se z resnico, da hoče žrtve vsaka stvar.

VIII.

(Napev: „Že rože na polju cvetejo.“)

Že vrabci na strehi cvrčijo, o ja cvrčijo, da z mano gre vedno navzdol. Te vrabce bi vse jaz postreljal, o ja postreljal, imel če orožni bi list.

OPOMBE: *) Pet sto uradnikov. Narodne pesmi rade nekoliko pretiravajo.

*) Tu cika narodna pesem na novosturjarje, ki so prišli s Kranjskega ter obsodili zvezo Pajer-Gregorčičovo.

*) Kakor nalašč je vedela narodna pesem, da se bodo vršile deželnozbornice volitve na Goriškem ob nedeljah.

*) Kakor rečeno, nar. pesmi pretiravajo, 28. že ni konec meseca.

Družba sv. Cirila in Metoda.

Za družbo sv. Cirila in Metoda je nabral nek rodoclub v Gor. Vrtojbi med zavodnimi občinarji 12 K 44 v povodnem obletnici narodnih mučenikov.

Za družbo sv. Cirila in Metoda ob priliki 20. septembra so nabrali B. M. in I. N. K 20'90.

Za družbo sv. Cirila in Metoda daruje Peter Cotič K 1, ker je v torek večer drž. policija aretovala mestnega policajca Matico, ki se ji je zoperstavil in kričal »šemo goriziani.«

Vrata. — Ob obletnici 20. IX. daruje L. Reja, učitelj na Vratih, v spomin narodnih žrtev ženski podružnici dr. sv. C. in M. v Gorici 5 K. Hvala!

Splošna volilna skupina,

ki voli 26. septembra.

Kandidatje narodno-napredne stranke so:

Alojzij Štrekeč,

državni poslanec in posestnik v Komnu.

Dr. Alojzij Franko,

odvetnik v Gorici.

Anton Kriznič,

župan v Kanalu.

Domače vesti.

PROSIMO POROČIL O IZIDU VOLITEV! — Prosimo, da nam sporočijo smišljeniki takoj brzojavno izid volitev v nedeljo 26. t. m. Prosimo hitro poročil iz vseh občin.

Naslov za brzojavke: »Soča« — Gorica.

Vodstvo kmečke stranke se je zglašilo danes pri g. Gabrščeku ter izreklo svoje obžalovanje in svojo ogorčenje nejevoljo, da je dr. Peter Medvešek podtaknil v »Kmečki Glas« ostudni napad po klerikalnem vzorcu. Vodstvo je bilo pripravljeno, dati g. Gabrščeku zadostne, kar je pa on odklonil. — Po končanih volitvah obračunamo z dr. M., kakor zasluži!

Imenovanja. — Pošttnimi vežbeniki so imenovani abiturijent trgovske akademije Ivan Kersovani in sledeči abiturijenti srednjih šol: Franz Pettek, Just Chersel, Ivan Koller, Emil Goljevšek, Matevž Žužič, Mihael Valenčič, Blaž Ukušič in Andrej Duša.

Imenovanje notarjev. Minister za pravosodje je imenoval za notarja notarska kandidata Ivana Ivancicha v Trstu za Čres in Caharija Petrisa pl. Herrenstein v Pazinu za Krk.

Imenovanja v pravosodni službi. — Svetnik višje sodnije v Trstu Simon Lettich, ki ima naslov in značaj dvornega svetnika, je imenovan dvornim svetnikom, viši državni pravdnik v Trstu dr. Karol Chersich, ki ima naslov in značaj dvornega svetnika, je imenovan dvornim svetnikom, svetnik deželne sodnije v Gorici, Matija Rutar, ki ima naslov svetnika višje deželne sodnije, je imenovan svetnikom višje deželne sodnije. Vsi trije ostanejo na svojih dosedanjih mestih.

Laški ponočni protestni shod v Gorici se je vršil v torek ponoči ob 9. uri. Sklical ga je Bombig. Gledališče je bilo polno: vsa inclita mularija, razni odvisni ljudje in nahujskanci, vsi znani pretepači in razgrajči, boljšega dela laškega prebivalstva ni bilo blizu. Govoril je Bombig, za njim Venier, ki je udrihal na vse strani ter predlagal resolucijo, v kateri se zopet upošteva Gorica za glavno mesto Furlanije, kar ne bo nikoli. Govoril je delavec Parentin iz Pulja ter slavil »socialista« Garibaldija in Mazzinija, katerih vzgledu treba slediti. Navzoči so kričali, da bi bili kmalu znoreli. Vpili so med jednim govornikom tudi Abbasso i ščavi. Kot govorniki so nastopili tudi 3 študentje: Pepen, (Pepel) iz Trsta, Paternolijev sin za Gorico in neki Marussig (Marušič) iz Istro. — Ko so se nakričali v gledališču, so šli na ulico. Peli so »Marameo« Slovence izzivajočo pesem. Ko so pa prišli blizu mestnega vrta, se jim je postavila

nasproti policija in žandarmerija, ki jih je razgnala. Tekli so laški junaki, kar se je dalo. Kavarno »Teatro« so zaprli, kljub temu, da se je repenčil Bombig. Aretirali so 15 oseb, med njimi Ceja, Štekina in druge take tiče. Aretirana sta bila tudi vodja mestne straže Matico in mestni redar Medvešek. Nekateri lahončki so hodili potem po mestu, tudi proti Gregorčičevemu domu so jo mahali, ali vsa korajža jim je padla v hlače, ko so zagledali tam okoli orožnike. — S shodom so se le blamirali; pokazali so se nizke ljudi in kazali so na ulici svojo surovost. Pravi barbari! — Naš shod se je vršil ob 11. dopoldne, je bil impozanten in mirno so se obnašali naši ljudje na ulici — laški shod pa je bil divji, Slovence so žalili, potem pa so hoteli junaki noči napadati Slovence v temnem. Kakšna razlika! Na meročajnih mestih naj jo upoštevajo!

Izredni občni zbor Tolminkeskega učiteljskega društva se bo vršil dne 3. oktobra t. l. ob 8. uri zj. v ljudski šoli pri Sv. Luciji z naslednjim dnevnim redom: 1. Razgovor o društvenih razmerah. 2. Zopetne volitve novega odbora. K obilni udeležbi uljudno vabi odbor. — NB. Ta dan otvori »Goriško kmetijsko društvo« sadno razstavo.

Slovenski klerikalni državni poslanec Gostinčar pravi v svojem listu »Naša moč«, da Lunderin Adamič sploh nista narodna mučenika ter da slovenski narod protestira proti takim narodnim mučnikom.

Ta Gostinčar je opsoval Slovence, ki so obhajali 20. septembra, s **sodrgo!** — Če ni to velikanski škandal, kaj pa naj se tako imenuje?

Klerikalci pa so povsodi jednaki, zato ni dvoma, da tudi goriški klerikalci sodijo tako!

Volilci, vi ki ste čuteči Slovenci, ali se ne vzdiga v nas največje ogorčenje nad takimi ljudmi, kakršni so slovenski klerikalci? Fej! Proč s takimi bitji! Pokazimo, kako jih zaničujemo, 26. septembra t. l.

Nesramna laž v »Slovenca«. — »Slovenec« piše: »Gotovo je, da se je med liberalno agrarno koalicijo vnel hud prepir. To dokazuje že sobotna »Soča« ki strahovito udriha po dr. Frankotu, ki ga na spredaj priporoča kot svojega kandidata.« — V resnici pa ni nobenega prepira, kakoršnega si je izmislil člankar v »Slovenca« — Grda, nesramna laž je v »Slovenca« trditve, da je sobotna »Soča« strahovito udrihala po dr. Frankotu. Resnica je ta, da je »Soča« priporočila na prvi strani dr. Frankota in še na drugih straneh — udrihala pa ni po njem nikjer. Notica, na katero namiguje »Slovenec« se ne tiče dr. Frankota. Znanega člankarja A. R. iz Gorice v »Slovenca« ki je napisal gorenje citovane trditve, imenujemo **nesramnega lažnika**. Naj nas toži, če ima korajžo. S tako podlimi sredstvi se borijo klerikalci.

»Gorica« laže, da se kar kadi okoli nje. Vero utika v volitve, dasi ve vsak, da tu ne gre za vero! — Laže in si izmišljuje, zavija in farba — samo tega noče povedati, da je dr. Gregorčič zvezan že toliko let z laškimi brezverci!

Prepoved gledé točenja novega vina z lanskega leta je spravila »Gorica« ob sapo. Sedaj se skriva za besede Klančičani ter hoče oprati deželni odbor. Resnica je to, da je g. Klančič lani povedal, da je resnična naša vest o prepovedi točenja novega mošta ter da jo je podal deželni odbor. To naj pove »Gorica«, če hoče govoriti resnico.

Cerkljanski klerikalci pa znajo! — Pobahali so se javno v lažnjivem »Prim listu«, da so občinske račune 8 let pregledovali dvakrat v dveh urah. Ti pa znajo! Vsak pameten človek ve, da se tako delo ne opravi tako hitro. No, klerikalci pa si posebne vrste tiči, zlasti kar se tiče računov. Hitro zagodejo, da so vse pregledali in v redu našli. Nesposobni ljudje tudi ne morejo drugače kakor pokimati, če ukaže tako višji. — Cerkljani seveda nič ne verujejo klerikalcem, najmanj pa gledajo računov.

V šolo Podturnom v Gorici se je upi salo letos 19 slovenskih otrok, in sicer vse 4 razrede.

Naši kandidati

splošni volilni razred so:

Alojzij Štrekelj,

državni poslanec in posestnik v Komnu.

Dr. Alojzij Franko,

odvetnik v Gorici.

Anton Kriznič,

župan in veleposesnik v Kanalu.

Volite dne 26. septembra!

Užigalice.

(Monopol na davek.)

Ministrski svet je v svoji seji dne 19. avgusta sklenil, opustiti nameravano zvišanje davka na pivo in je finančnemu ministru dr. Bilinskemu naročil, naj poišče novih virov, iz katerih bi se mogli povečati državni dohodki.

Ta sklep ministrskega sveta je poročil celo vrsto projektov in med drugimi tudi predlog, naj država napravi ali monopol užigalic ali naj užigalice obdavi. Ta predlog je vzel finančno ministstvo v pretres in danes je takorekoč že zagotovljeno, da bodo morale užigalice pomagati k povečanju državnih dohodkov in samo oblika, to je način, kako naj se to zgodi, še ni določena.

Projekt, ki ga sedaj študira finančno ministstvo, ima že svoje nasprotnike. Eni se protivijo tako monopoliziranju, kakor obdavčenju užigalic, ker so užigalice konsumno blago; drugi se protivijo vladnemu projektu, ker sedanjemu finančnemu ministru nečejo dovoliti novih davkov, določili pa bi jih brez zadržka drugi vladi.

Slednji ravnaajo zgolj iz političnih razlogov in ne prihajajo tu v poštev, s prvimi pa bi bilo vsako prerekanje popolnoma brezplodno. Dejanske razmere so take, da država iz direktnih davkov absolutno ne more pokriti svojih potrebščin in da mora zato segati po indirektnih davkih in tudi po konsumnem blagu vsake vrste, naj so ti konsumni davki še tako malo simpatični.

Davek na užigalice ima med konsumnimi davki eno prednost: da plačujejo ta davek vsi sloji enako in da ne obremenjuje samo ubožnejših slojev, kakor davek na žganje in deloma tudi davek na pivo in na petrolej. Vsekako je bolje, da obdavi država užigalice, kakor kako drugo konsumno blago.

Znameniti nemški, nacionalni ekonom Adolf Wagner je nekoč zapisal, da je davek na užigalice »immer ein Zeichen grosser Not des Staates«. Država je v velikih stiskah, in to je vlado napotilo, da skuša celo iz užigalic dobiti novih dohodkov. V takih razmerah ne bo preostalo nič drugega, kakor koncedirati vladi davek na užigalice, a samo davek in nič več.

Z vso odločnostjo in preciznostjo se moramo namreč izreči zoper projekt, naj bi se upeljal državni monopol na užigalice, kakor je upeljan na tabak in na sol, bi torej imela država vso produkcijo vso kupčijo z užigalicami v rokah. Državi sami bi monopol ne prinesel nobene koristi, kakor le davek na užigalice, pa bi se z monopolom na škodo konsumentov, na škodo trgovine in na škodo industrijalnega in trgovinskega razvoja države dežela podprlo nekaj posamičnikov.

Za misel, naj se uvede monopol na užigalice, se najbolj zavzema dunajska »Länderbank«, ki je finančnemu ministru predložila posebno spomenico. »Länderbank« ima v rokah 75% vse produkcije užigalic. Njej so se pridružili ostali fabrikanje užigalic, ki so imeli dne 6. t. m. Dunaju shod, ter so se z vneto zavzeli za monopol. Ta vnetja »Länderbank« in drugih fabrikantov užigalic je umrla, ko bi država uvedla monopol in prev-

zela sama produkcijo in razpečevanje, bi morala sedanje tovarne odkupiti in jih lastnikom odšteti lepe milijone. Nagib prizadevanju za monopol ima torej svoj izvor v želji, napraviti sijajno kupčijo.

Ze uvedba monopola bi veljala ogromne milijone, dočim bi davek na užigalice ne prouzročil državi skoro nobenih stroškov. A tudi sicer bi imela država z monopolom velike stroške. V državnih podjetjih je rečija veliko dražja, kakor v privatnih podjetjih. Prenehanje konkurence prouzroči vedno znatno podraženje delavskih sil, posebno še v državnih podjetjih, in otežkoči razprodajo. Avstrijska produkcija užigalic je dalje v veliki meri navezana na eksport, a da državna podjetja v trgovskem oziru nikdar tako ne funkcionirajo, kakor privatna, to je davno spoznana resnica.

Izmed vseh držav ima samo Francija popolni, to je produkcijski in trgovski monopol na užigalice. A tudi Francija ga ni uvedla naenkrat, nego polagoma a obišel se ji je samo zato, ker ima razsežne kolonije, kamor lahko eksportira svoje izdelke ne da bi se imela boriti s kako konkurenco. Takega monopola kakor Francija nima nobena druga država. Španska in Portugalska imata pač monopol, a dali sta produkcijo in prodajo v zakup. Grška kupuje sama v državni režiji užigalice in sicer v Avstriji, a je dala razprodajo v zakup. Nobena teh treh držav se ni upala sama prevzeti produkcije in razprodaje.

Ko je bila Italija v veliki finančni stiski in prisiljena napeti vijak konsumnih davkov do skrajnosti, je vzela v pretres tudi misel o monopolu na užigalice. Toda spoznala je, da monopol, naj se izvršuje v lastni režiji ali naj se da v zakup, ni za državo in za občinstvo nikdar tako koristen, kakor davek na užigalice in zato je z zakonom z dne 28. julija 1895 uvedla davek na užigalice in naložila tovarnam licenčni davek, ter izhaja pri tem kar najbolje.

Brez dvoma bi bilo tudi v Avstriji za državno blagajno najbolje, da uvede davek na užigalice, ki se pobira potem kolikor (bänderolles) na posamične škatljice. Dohodek bi bil siguran, edini trošek, ki bi ga imela država, pa bi bili kontrolni organi.

Izrekli smo se zgoraj zoper monopol. To velja za obe obliki monopola, tako zoper projekt, da bi država prevzela produkcijo in razpečevanje, kakor tudi zoper projekt, da bi država proglasila monopol, produkcijo in razpečevanje pa dala v najem morda »Länderbanki« ali kakim drugim finančnim velesili.

Kakor je posneti iz »N. Wr. Tagblatt« je finančni minister še najbolj naklonjen projektu »Länderbanke« naj se proglasi monopol produkcije in razpečevanje pa naj se izroči v izvrševanje posebnemu podjetju. To je zakup, kakor je upeljan samo v najbolj bankrotnih evropskih državah, namreč v Španiji in v Portugalski in ki ga Italija ni hotela upeljati, ker je bilo znano, kako škodo je imela Francija z zakupom predno je podržavila produkcijo in razpečevanje.

Se vedno so nekoliko v veljavi besede, ki jih je zapisal Montesquieu: »Gorje, kadar bodo zakupniki davkov veljali za dostojne ljudi«. Podjetje, ki bi vzelo monopol na užigalice v zakup, bi seveda gledalo, da poveča kar najbolj mogoče svoj dobiček, kar se more zgoditi samo na škodo in na stroške konsumentov, na škodo trgovstva in na škodo zaposlenega delavstva. V slučaju zakupa bi bilo občinstvo in trgovstvo izročeno na milost in nemilost privatnim spekulantom, podjetništvu, ki hoče kar največ profitirati in za služiti in bi v tem slučaju trgovci in konsumentje trpeli še veliko več, kakor če bi država izvrševala monopol v lastni režiji.

V poštev je pa vzeti še nekaj drugega, razen interesentov, konsumentov in trgovcev. Monopol pomeni, da se v zakupu »Länderbanke« ali kakoga drugega podjetja izroči produkcija in kupčija z užigalicami nemškimi rokam za vedno in da se spravi tem potom južne Slovane pri tako vsakdanjem konsumnem blagu v gospodarsko odvisnost od nemškega kapitala. Vse naše gospodarsko prizadevanje meri na to, da se osamosvojimo in pridemo do tega, da bomo vsaj potrebščine vsakdanjega življenja sami producirali. Le tako zamoremo Slovani pomnožiti svoje narod-

no blagostanje. Zdaj pa nas noče država za vedno izročiti izkopiščanju nemškega kapitala in nam za vedno onemogočiti osamosvojenje celo na polju tako priprave produkcije, kakor so užigalice, ki spadajo med najbolj vsakdanje potrebščine. Vse razmere so danes take, da si Jugoslovani prav lahko ustanovimo svojo industrijo užigalic, ker je njih konsum med Jugoslovani v zadostni meri narastel in ker bi bili jugoslovanski užigalični industriji odprti trgi na Balkanu v vse drugačni meri, kakor nemški, in ker imajo Jugoslovani po legi svojega teritorija danes vse pogoje zagotoviti si izdaten eksport. Z monopolom bi bilo vse za vedno uničeno in onemogočeno, od tod odločno nasprotovanje, v katerem bomo kakor je razvidno iz »Slovenca« popolnoma edini tudi s klerikalci. Finančni minister dr. Bilinski naj si misel na monopol, kar iz glave izbije, ker mu že sedaj prorokujemo, da bodo slovenski in hrvaški poslanci monopolnemu projektu z vso energijo nasprotovali.

Če že drugače ne gre, naj bo davek na užigalice — monopola pa Jugoslovani ne morejo dopustiti v nobeni obliki in na noben način.

Narodno obrambno delo.

Na shodu narodno-radikalnega dijaštva je poročal jurist g. Brunčko o narodno-obrambnem delu.

Podajemo tu glavne točke:

Kakor hitro smo se zavedali Slovenci svoje narodnosti, prišli smo v konflikt s svojimi sosedi. Enakopravnost je za Slovence samo na papirju. Da morejo še uspešneje nas pritiskati, so ustanovili Nemci svoj »Schulverein«, ki se je — spočetka navidezno samo kulturno društvo — kmalu prelevil v germanizatorsko organizacijo. Kmalu na to je nastal v Berlinu »Alldeutscher Verband«, centrala ponemčevanja, odkoder se vsako leto siplje k nam po 200.000 nemških mark. Potem so zrasla gospodarska društva: Böhmerwald-Bund in Südmarka. Nemcem so se ustavili prvi Čehi s svojo »Solsko Matico« ter »Severočeško« in »Pošumavsko jednoto«, društvom »Komensky« itd. Potem so prišli avstrijski Poljaki in nazadnje Slovenci s svojo »Družbo sv. Cirila in Metoda«. Slično društvo imajo Hrvati v Istri. Referent govori nato o nedostatkih našega narodno-obrambnega dela »Ciril-Metodove družbe«, ki ne zadostuje več, ne more paralizirati delovanja »Südmarke«. Za vsako posamezno posestvo se je treba bojevati. Za teritorialen boj gre. Povsod se decentralizira narodno-obrambno delo, nastajajo podružnice z lastno inicijativo. Voditi je treba natančno statistiko, izdelovati mape. Skrajni čas je, da se tudi mi bolj v tem delu organiziramo, saj je manjšinsko vprašanje za nas eksistenčno vprašanje. Tudi mi moramo slediti vzgledom od drugod, tudi mi moramo ustanavljati »Narodne svete«, sestaviti naše narodno-obrambnega delovanja, le na ta način bomo dosegli sistematičnih in trajnih uspehov. Ideje narodne obrambe se moramo oprijeti vsi brez razlike stanu in prepričanja. Voditi moramo natančen pregled nad svojo in nasprotnikovo silo, študirati moramo podrobno izseljevanje in priseljevanje našega nasprotnega življa in polagoma pripraviti vseslovenski narodni

svet. Naša rešitev je edino-le v intenzivnem smotrenem in skupnem delu.

V debato so posegeli številni udeležniki shoda. G. Hawzik je omenjal češkega narodno-obrambnega dela. G. dr. Fetihi-Frankheim je govoril o ljudskem štetju in je priporočal privatno ljudsko štetje. G. potovalni učitelj Ante Beg je pozival k sodelovanju pri sestavi narodnega katastra.

Nato je prevzel besedo g. tehni. Mačkovšek, ki je referiral o statističnem problemu Slovencev. Podlaga njegovega referata so pred vsem štetja centralne statistične komisije. Ta štetja niso povse pravilna. Če hočemo govoriti o napredovanju in nazadovanju Slovencev, se moramo ozreti na druge narode v Avstriji. Rezultat tega primerjanja za nas ni razveseljujiv, je skoro obupen. Slovani smo relativno najbolj padli, posebno l. 1900. Kje tiče vzroki?

Imamo število otrok do 10 let pod normalo. Da se Slovenci tako malo množimo, so vzrok slabe gnotne razmere. Najbolj smo nazadovali na Primorskem, potem na Štajerskem in na Koroškem, edino na Kranjskem je prirastek.

Velika rak-rana je izseljevanje, vzame nam najboljše ljudi. Kdor se vrača, pride bolan, star in nikomur več ne more koristiti. Izgubljam ljudi in zemljo. Bojevati imamo tri bitve: ob Dravi, v mestih in ob morju. Nismo pa pripravljeni. Referent se nato peča z razmerami v posameznih krajih. Zavedati se moramo svoje sile in potem pridemo do velikih manjšin v Gradcu in Celovcu ter do slovanske večine v Trstu. Verujmo v bodočnost našega naroda.

Udlikovana pekarija in sladčičarna

Karol Draščik

v Gorici na Kornu v (lastni hiši)

zvršuje naročila vsakovrstnega tudi najtinejše pečiva, torte, kolače za birmance in poroke, odlikovane velikonočne pince itd.

Prodaja različna fina vina in likerje na drobno ali v originalnih butelkah. Priporoča se slavnemu občinstvu za mnogobrojna naročila ter obljublja solidno postrežbo po jako zmernih cenah.

Anton Potatzky v Gorici.

N. sredi Raštelja 7.

TRGOVINA NA DROBNO IN DEBELO.

Najceneje kupovališče srebroškega in srebrnega blaga ter tkanin, preje in alij.

POTREBŠČINE

za pisarnice, kadilce in popotnike.

Najboljše šivanke za šivalne stroje.

POTREBŠČINE

za krojače in šiviljare.

Svetilnice. — Rožni venci. — Mašne knjige.

Hišna obuvala za vse letne čase.

Posebnost:

Semena za zelenjavo, trave in detelje.

Najbolje oskrbljena zaloga za kramarje, krojačarje, prodajalce po sejnih in trgih ter na deželi.

Trgovsko-obrtna zadruga v Gorici

registrovana zadruga s neomejenim jamstvom.

Načelstvo in nadzorstvo »Trgovsko-obrtna zadruga v Gorici« je z ozirom na premenjena in dne 28. decembra 1906. v zadrugi register vpisana pravila, pri skupni seji dne 30. decembra 1906. sklenila za leto 1906. ta-le način poslovanja:

Daje svojim članom posojila na odplačevanje v petih letih, proti odplačilu po 2 kroni na mesec za vsake 100 kron; na menice pa proti 3% obrestovanju.

Doba za odplačilo pri posojilih na obroke se po želji izposojevalca določi tudi na 10 ali več let.

Vsak izposojevalec plača pri zajemu posojila enkrat za vselej, mesto uradnine 1/4% prispevka v posebno rezervo za morebitne izgube.

Sprejema navadne hranilne vloge v vsakem znesku, jih obrestuje po 4 1/2%, večje, stalno naložene pa po dogovoru.

Deleži so dvojni: opravični po 2 kroni, glavni po 20 kron.

Zadruga objavlja vsa svoja naznanila v časopisih »Soda« in »Primorac«.

Nova pravila so se razposlala vsem članom; če jih pa po pomoti ni kdo dobil, naj se oglasi v zadrugi uradu v »Trgovskem domu«.

Načelstvo in nadzorstvo.

Mali oglasi.

Najmanjša pristojbina stane 60 vin. Ako je oglas obsežnejši se računa za vsako besedo 3 vin. Najpripravnije inseriranje za trgovce in obrtnike. Koliko je manjših trgovcev in obrtnikov v Gorici, katerih na deželi (in celo v mestu) nihče ne pozna, ker nikjer ne inserirajo. Škoda ni majhna.

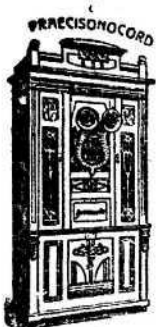
Gospod/ena z večletno šolsko izobrazbo, zmožna slovenskega, italijanskega in nemškega jezika, želi vstopiti v kakšno odvetniško pisarno ali v kako večje trgovsko podjetje v Gorici. Ponudbe na upravnistvo „Soča“ št. 100.

Večja lepo meblirana soba s popolnoma prostim udom, se odda s 1. oktobrom t. l. za jedno ali dve osebi, event. s hrano. — Popraša se v upravnistvu.

Posten mož z odraslo družino, ki je izurjena v gostilniški obrti, želi prevzeti v najem, ali na račun dobro idočo gostilno ali restavracijo. Ponudbe prosijo pod I. K. na upravnistvo našega lista.

Na stanovanje in hrano se sprejme več dijakov v sredini mesta. Natančneje se izve v upravnistvu.

Gostilničar ima vedno več gostov

Šivalne stroje vseh vrst imam v veliki izber v zalogi. Prodajam po najuglednejši pogojih tudi na obroke

ako si nabavi orkestrijon, ki nadomestuje 12 godecev. Mnogo zabave in smeja vzbudi gramofon. Oboje dobiti najceneje pri podpisnem. Oglejte si mojo zalogo gramofonov, slovenskih plošč in orkestrijonov.

Ignac Saligoj,
— urar —
Sv. Lucija ob Soči.

Čudovito nizke cene dvokoles, šival. strojev, vsakovrstnih gramofonov za gostilne, kakor

tudi različnih najnovejših plošč. Izvršujejo se tudi vse poprave

Pri Batjel-u

Gorica

Stolna ulica 3.—4.

Prodaja tudi na mesečne obroke.

Ceniki franko.

Hiša v Grahovem

na lepem prostoru, dvonadstropna, z 8 sobami, pripravna za vsako obrt se odda v najem takoj ali pa prodaja prav po ceni.

Natančen naslov povzema upravnistvo

„Soča“.

Naznanilo. — Na razna vprašanja slavnega občinstva si dovoli naznaniti, da se toči pravo pilsensko pivo »prazdroj« v Gorici v hoteljskih restavracijah, in sicer:

v hotelu »Pri pošti«
. »Union«
. »Pri zlatem jelenu«
. »Tri krone«

ter da ga oddajam na debelo iz zaloge v sodčkah po 100, 50 in 25 litrov.

Priporočam se z odličnim spoštovanjem

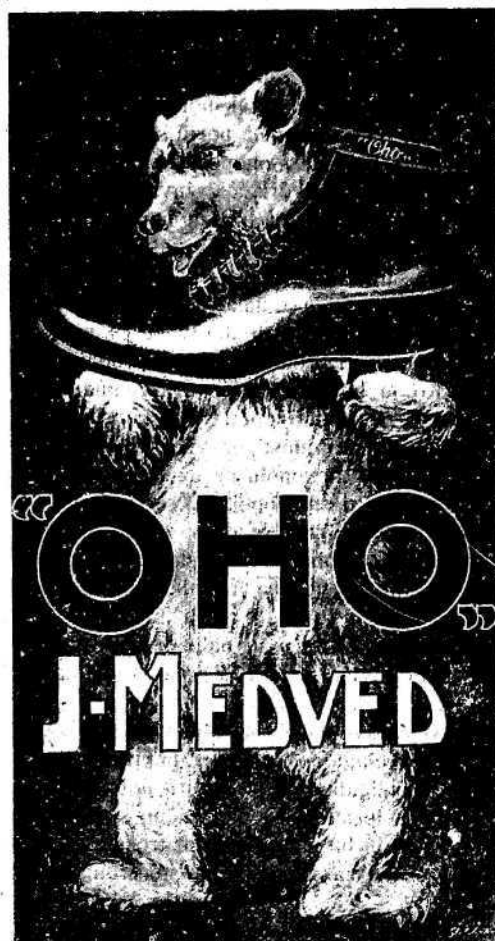
A. I. Pečenko,

zalagatelj za Gorisko-Gradišansko v Gorici, tek. Josipa Verdi 26./23.

H. B. — Kdor pije pilsensko pivo pri »Zlatem elenu« prispeva 25 vinarjev pri hektolitru za »Dijaško kuhinjo«.

Knjigarna A. Gabršček v Gorici sprejme 2 učenca.

Važno le za one, ki nosijo
čevlje in klobake!

Cene izdatno znižane do prvega oktobra.

Prepričajte se na cenah razvidnih v izložbah.

Šolske knjige in vse šolske potrebščine se dobiva v knjigarnah A. Gabršček

GORICA

Gospodska ulica števil. 7. in v Trgovskem domu.

Blago I. vrste. Cene konkurenčne.

1000 ovinjenih sodov

iz kostanjevega in hrastovega lesa — za prevoz in za zalogo, dalje 5 stiskalnic za grozdje ter več sesalk, vse v najboljšem stanju, je na prodaj po nizki ceni pri

LATZER & COMP., trg. z vinom
Gradec, Bahnhofgürtel 81.

Iz Ljubljane v New-Jork

se vozi najcenejše s prekrasno opremljenimi ekspresnimi parobrodi, takozvani cesarski brzoparniki:

Kronprinzessin Cecilie, Kaiser Wilhelm II. — Kronprinz Wilhelm, Kaiser Wilhelm der Grosse

dalje z najnovejšimi modernimi parobrodi: **Prinz Friedrich Wilhelm, König Albert, Prinzess Alice, Friedrich der Grosse, Bremen i. t. d.** kateri so največji, najhitrejši in najvarnejši te družbe.

Vožnja po morju traja samo 6 do 7 dni.

Zdatne ugodnosti dovoljujejo se večjim družbam. — Podrobna pojasnila in potrebni pouk dá vsakomur

Edvard Tavčar, Kolodvorske ulice št. 35. v Ljubljani nasproti stari Tišlerjevi gostilni.

GORIŠKA TOVARNA MILA.

Narodno podjetje, edino te vrste.

Ustanavljajmo domačo obrt in industrijo, ker brez te bomo Slovenci za vselej le hlapčevali tujcem.

Slovenske gospodine! Poskušajte milo iz te domače tovarne! Izdelek je izvrsten. Cene običajne!

Naša specialiteta je: **Caprasole — Koza s solncem.** Poskusite in sodite!

Svoji k svojim!